

Voor onze tijdrekening

De oudste geschreven bron van Pervijze dateert van 1063, dat is algemeen geweten en later wordt hierop teruggekomen.

Vooraleer aan 1063 te komen moeten we ons de vraag stellen wat er voordien was? Was er iets op de plaats waar Pervijze ontstond?

Pervijze ligt in het kustgebied dat pas zijn huidige vorm kreeg minder dan 2000 jaar geleden.

Geologen gaan duizenden jaren terug en spreken van verschillende tijdperken vooraleer er sprake was van een kustlijn, onze huidige Belgische kust. We pikken in met het Atlantische tijdperk toen omstreeks 6000 voor Chr. de zeespiegel steeg wat men de Flandriaanse transgressie noemt.

Voor onze kust, die toen werd gevormd door het hogere pleistocene achterland lag een waddenlandschap, hetwelk het Atlantisch waddenlandschap wordt genoemd.

Dit waddegebied bestond uit losliggende platen, die steeds hoger werden. Tussen deze platen echter had de sedimentatie de stijging van de zeespiegel niet of slechts ten dele gevolgd, en hier stond dus de ondiepe kustzee zowel bij lage als bij hoge waterstand direct tegen het pleistocene achterland van 'Zandig Vlaanderen'.

Het blijkt, dat de zee bij elke vloed de wadden overstroomde via talloze zich vertakkende en sterk kronkelende kreekjes of getijdegeultjes. De afmetingen van deze getijdegeultjes variëren van ongeveer 40 tot minder dan 1/2 meter breedte. De zee voerde door deze geultjes behalve water ook slib aan, dat op het wad tot bezinking kwam tijdens de vrij rustige waterstand tussen eb en vloed. Vlak langs de geulen en ook gedeeltelijk erin bezonk zandig materiaal.

Tussen de geulen vond echter sedimentatie of afzetting van kleiig materiaal plaats. Tenslotte werden de eigenlijke geultjes tijdens een periode van vertraagde sedimentatiesnelheid meestal opgevuld met klei. Dit ingewikkelde sedimentatiepatroon komt ook nu nog tot uiting in de sterke variatie van de bodemkundige gesteldheid in de betreffende gebieden.

Wij nemen aan, dat tijdens het Atlantisch tijdperk de Flandriaanse transgressie tot stilstand kwam, en dat er mogelijk zelfs een regressie of daling van de zeespiegel optrad. Deze kentering, welke ongeveer 4000 tot 3500 vóór Chr. plaats vond, wordt ingeluid door de vorming van een of meerdere duinengordels aan de zeezijde van het Atlantische Waddenlandschap.

Aan de landzijde van de beschreven duinengordel of schoorwal werd het milieu door de verdwijning van het zoute water en de overmaat aan zoetwater gunstig voor de vorming van een intensieve moerasachtige vegetatie. Uit de niet verteerde organische afval van deze vegetatie ontwikkelde zich veen, dat met de naam oppervlakteveen wordt aangeduid. Het veen ontwikkelde zich oorspronkelijk als laagveen, maar groeide naderhand grotendeels tot hoogveen uit. Behalve in de onderste horizonten bestaat het veen of daring uit het Veurne Ambachtse voornamelijk uit mosveen en in de hoogste horizonten ook uit bosveen,

De veenontwikkeling begon op plaatsen waar het milieu voldoende vochtig was. Lag het landschap te hoog, dan trad geen veenvorming meer op. De topografische hoogte waarboven geen veenvorming meer werd gevonden, noemen we de kritische hoogte van de veenvorming. Het blijkt, dat wanneer het oorspronkelijke landschap hoger lag dan ongeveer 3,5 meter boven het zgn Oostends nulpunt, er geen veenvorming optrad.

Zodoende was tegen het einde van de veenvorming de uitbreiding van het veengebied minder groot dan de uitbreiding van het huidige polderlandschap. Het blijkt bijvoorbeeld, dat vrijwel het gehele oppervlak van de poldergemeente Lo nooit bedekt is geweest met veen.

Rond het begin van onze jaartelling moet het Veurne Ambachtse veengebied een continu bebost gebied geweest zijn, met plaatselijk vrij moerassige plekken waar mosveengroei overheerste. Door het veenlandschap liepen een aantal beken die zorgden voor de afwatering van het hogere pleistocene gebied en van het veengebied zelf.

Dat dit gebied niet in zijn geheel moerassig was, blijkt wel uit het feit, dat op het veenoppervlak veel Romeinse bewoningsresten werden gevonden.

De Romeinse tijd

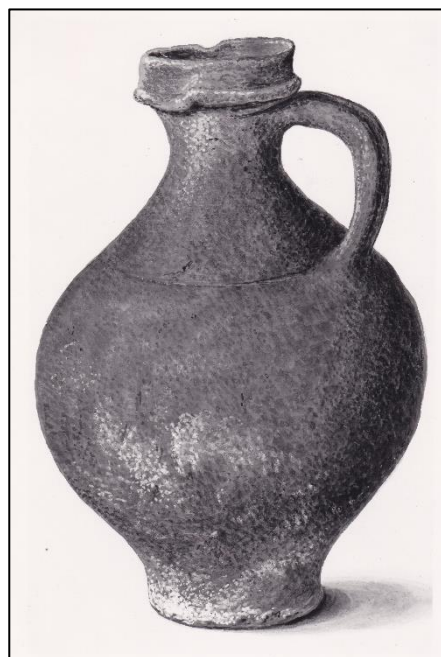
Na de Duinkerke I Transgressie, te situeren aan het begin van onze tijdrekening, begonnen de Romeinse legers onze streek te bezetten. De ontwikkeling van de Gallo-Romeinse bewoning kan verder in vier periodes worden ingedeeld.

Aan de vroegste Gallo-Romeinse bewoning (ca. 70 – 100 na Chr.) gaat een periode van verkenning vooraf waarin pionierskernen vanuit de oude duinen en de rand van de zandstreek de opnieuw voor bewoning vrijgekomen plaatsen begonnen op te zoeken. De eerste Gallo-Romeinse vestigingen grepen plaats in de Flavische tijd, tussen 70 en 100 na Chr. Mannekensvere, De Panne, Wulpen vallen hieronder. Ook de primitieve kern van de site van Oudenburg waar later een heus fort zou gebouwd worden op een langs de rand van de kustvlakte opduikende zandrug, klimt reeds op tot deze vroegste fase.

Tijdens de midden-Romeinse tijd van 100 tot 170 na Chr. handhaaft de bewoning uit de Flavische tijd zich en is het opvallend hoe weinig nieuwe plaatsen worden ingenomen. Waarschijnlijk greep in deze periode ook reeds een eerste verkenning plaats van aan de geulen palende stroken van het verdronken veenlandschap waaronder te Zoutenaai.

Onder keizer Marcus Aurelius, meer bepaald in 172 tot 174 na Chr. valt een Germaanse volksstam, de Chauken, Noord-Gallië binnen en worden steden en dorpen verwoest. Daar ze opereerden vanuit de Noordzee is het vrijwel zeker dat ook het kustgebied getroffen werd door deze piraterij. Als reactie daarop worden militaire basissen opgericht om het gebied onder controle te houden. De kans is groot dat de basis van Oudenburg in deze periode werd gesticht. Beveiligd door het Romeinse leger, zullen onze gewesten nu een lange periode van economische bloei en welvaart tegemoet gaan.

De periode die er nu aankwam noemt men de laat-Romeinse tijd en zou dé Romeinse bloeiperiode worden voor de Vlaamse kustvlakte. Er ontstond heel wat menselijke activiteit en blijkbaar ook op het grondgebied van wat nu Pervijze is. Archeologische vondsten aan het begin van de 19de eeuw gedaan door de Brugse edelman Joseph Van Huerne bewijzen dit onomstotelijk. In zijn manuscripten zijn afbeeldingen te vinden van twee vondsten gedaan te Pervijze in een grafveld in moerassige grond. De juiste locatie waar deze vondsten gebeurden is niet bekend.

Beide stukken zouden dateren uit de periode vanaf 200 tot 350. Het gaat over een kruik en een beeldje in aardewerk van een monnik waarbij dit laatste naar mijn mening te dateren is naar het einde van die periode.

Aan deze bloeiperiode kwam abrupt een einde rond 270 na Chr. toen de Romeinen strijd voerden op drie fronten. Postumus, opperbevelhebber van de Rijnlegers, scheurde zich af van het wetmatige bewind en riep de onafhankelijkheid uit van het Gallische rijk. Rust kwam er echter niet voor onze gewesten want toen Postumus in 269 werd vermoord was het hek helemaal van de dam en begon de totale aftakeling van de grensgewesten.

De Romeinen kregen rond die tijd niet alleen af te rekenen met Germaanse stammen maar eveneens met de grillen van de natuur. Rond 276 begon de Duinkerke II transgressie en kwam onze streek andermaal onder water. Het door de Romeinen op de zee teruggewonnen gebied, overstromde opnieuw en ditmaal voor enkele eeuwen. Wel moet er bij gezegd worden dat de transgressie niet plaatsgreep van de ene dag op de andere maar dat het een evolutie was van decennia, een sluipende verslechtering die het leven in onze kustvlakte beetje per beetje onmogelijk maakte. Het uiteindelijke resultaat was wel een permanente overstroming.

Deze trage evolutie zorgde er echter ook voor dat wat gebeurde niet meteen als een ramp werd gezien. Vandaar dat men er ook nauwelijks iets over vindt in de annalen uit de Romeinse tijd.

De Duinkerke II-transgressieperiode

In de eeuwen na 400 werd daardoor dit gehele overstromde gebied onbewoonbaar. Uitzondering hierop maakten enkele verspreide pleistocene eilanden (b.v. in de omgeving van het stadje Lo), gespaard gebleven delen van de duinengordel en een bepaald deel van het veengebied. waar het veen zo hoog was opgegroeid, dat het niet meer werd overstromd. Het kaartje op de volgende bladzijde illustreert dit en wat hierna komt.

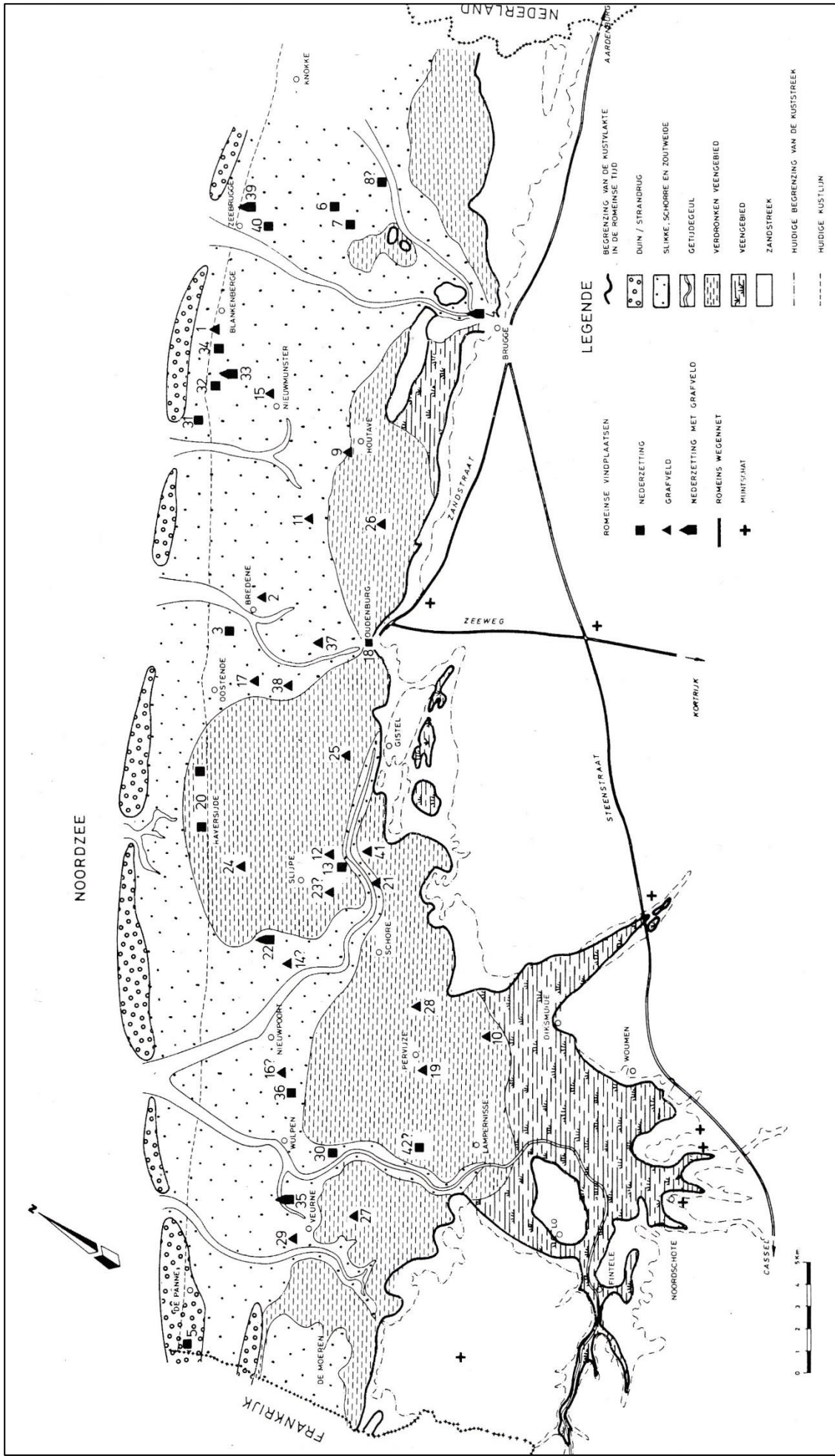
De steeds hoger komende zee stroomde bij vloed met grote kracht het veengebied binnen. Bij eb werd weer veel water afgevoerd. Door de erosiekracht van het snel stromende water werden in het veen getijdegeulen of krekken uitgeslepen, die na enige tijd tot aan de rand van het veengebied en het hogere pleistocene achterland doordrongen.

De oorsprong van deze inbraak lag bij de smalle onderbreking in de duinen, op de grens van de huidige gemeenten Koksijde en Oostduinkerke. In dit inbraakgebied werden de duinen door de grote kracht van het in- en uitstromende water over een breedte van enkele kilometers volkomen opgeruimd. Ook het veenlandschap dat achter deze verdwenen duinen lag, werd volledig weggeslagen. Zo ontstond er hier dus een inham van de zee, die bij haar grootste uitbreiding een groot deel van de huidige gemeente Koksijde, en delen van de aanpalende gemeenten heeft omvat.

Vanuit deze inham stroomde het water tweemaal daags in en uit de krekken, die het achterliggende veenlandschap doorsneden. De afmetingen van deze krekken, die zich meer en meer vertakten, varieerde sterk. Er werden geulen gevonden van meer dan 1000 meter breedte, waarin het veen geheel was opgeruimd. Maar ook werden er geultjes van 1 meter breedte aangetroffen, waarin het grootste deel van het veen gespaard was gebleven. Tussen deze twee uitersten zijn alle variaties aanwezig.

Tussen de krekken lagen de gespaard gebleven veeneilanden, variërend van grootte en vorm, die slechts bij de hoogste vloedstand werden overstromd met zeewater vanuit de geulen.

Omstreeks 800 na Chr. was het hele huidige poldergebied van Veurne Ambacht een grote schorre, waarin wellicht nog enkele kleinere kreekjes liepen. Vanaf die tijd werd dit schorre praktisch niet meer overstromd. Er ontwikkelde zich dan ook een vegetatie die in het begin alleen geschikt was voor schapenteelt, maar waarop later wellicht ook andere vormen van veeteelt werden bedreven. Wij nemen aan dat zich omstreeks die tijd eindelijk opnieuw een begin van bewoning ontwikkelde.

LEGENDE

ROMEINSE VINDPLAATSEN ■ NEDERZETTING ▲ GRAFVELD ▣ NEDERZETTING MET GRAFVELD —+ ROMEINS WEGENNET + MINTSTAD	BEGREINZING VAN DE KUSTLAKTE IN DE ROMEINSE TIJD ○ DUIN / STRANDRUG ◌ SLIKKE, SCHORRE EN ZOUTWEIDE ▨ GETIJDGEUL ▩ VERDROMMEN VEENGEBIED ▧ VEENGEBIED ▭ ZANDSTREEK --- HUIDIGE BEGREINZING VAN DE KUSTSTREEK - - - HUIDIGE KUSTLIJN

(wordt vervolgd)

Bronnen

- <http://www.dekroniekenvandewesthoek.be/de-drie-duinkerkse-transgressies/>
- Hugo Thoen in De Romeinen langs de Vlaamse kustvlakte - 1987
- <https://www.brucop.com/millennium/nederlands/duinkerke2/>
- ARA, Algemeen Fonds nr 21681 – Manuscript Van Huerne